

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta tropického zemědělství

Katedra ekonomiky a rozvoje



Česká zemědělská univerzita v Praze

**Fakulta tropického
zemědělství**

**Porovnání nákladů na certifikaci a jejich dopad na dodavatelský řetězec ve fair-trade a
Ekologickém zemědělství**

Bakalářská práce

Praha 2014

Vedoucí práce:

Ing. Jiří Hejkrlík, Ph.D

Vypracoval:

Stanislav Flekač

Čestně prohlašuji, že jsem tuto práci na téma Porovnání nákladů na certifikaci a jejich dopad na dodavatelský řetězec ve fair-trade a Ekologickém zemědělství vypracoval samostatně a všechny použité literární prameny jsem řádně uvedl v referencích.

V Praze dne 25. 4. 2014

.....

Poděkování

Chtěl bych poděkovat Ing. Jiří Hejkrlík, Ph.D za vedení mé bakalářské práce, cenné rady a odborný dohled. Dále děkuji své rodině a přátelům za morální podporu.

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je porovnání cen certifikací, a jaký mají dopad na producenta v rozvojových zemích. V dnešním světě jsou soukromé certifikace nedílnou částí světového obchodu, jehož nároky na kvalitu, sociální podmínky a bezpečnost potravin se neustále zvyšují. Soukromé certifikace zaručují spotřebiteli, že tyto nároky jsou splňovány a producentovy zaručují lepší postavení na trhu.

Metodika je postavena na literární rešerši vědeckých článků zabývajících se hodnotovým řetězcem, certifikací organického zemědělství a fair trade a dopadem těchto certifikací na producenta. Závěrem práce je, že náklady spojené s certifikací soukromých standardů jsou schopni unést jenom větší producenti nebo malí producenti jsou nuceni se seskupovat do větších celků z důvodu zmenšení nákladů na jednotlivce. Avšak tyto seskupení přináší větší náklady v rámci administrativy, kterou certifikační firmy vyžadují.

Klíčová slova: soukromé standardy, hodnotový řetězec, potravinová bezpečnost, dopad certifikací.

Abstract

Aim of this work is to compare the costs of certification, and the impact on producers in developing countries. In today's world, private certifications are integral part of world trade, the demand for quality, welfare and food safety is constantly increasing. Private certification assures the consumer that these demands are met and producers are guaranteed a better market position.

The methodology is based on a literature review of scientific articles dealing with the value chain, certified organic agriculture, fair trade and the impact of these certifications on the producer. The thesis concludes that the costs associated with private certification standards are able to carry only the larger producers or small producers are forced to group together into larger units due to reduction in cost for the individual. However, these clusters bring greater costs in the administration, which businesses require certification.

Keywords: Private standards, food safety, value chain, impact of certifications.

Obsah

1	Úvod	- 1 -
2	Cíle.....	- 1 -
3	Metodika	- 1 -
4	Literární rešerše	- 2 -
4.1	Hodnotový řetězec.....	- 2 -
4.1.1	Definování hodnotového řetězce.....	- 2 -
4.1.2	Globalizace a hodnotový řetězec	- 3 -
4.1.3	Inovace	- 4 -
4.2	Certifikace	- 5 -
4.2.1	Co je certifikace	- 5 -
4.2.2	Standardy	- 5 -
4.2.3	Soukromé standardy	- 8 -
4.2.4	Standardy v rozvojových zemích	- 11 -
4.3	ISO	- 12 -
4.3.1	Certifikace	- 13 -
4.3.2	Výhody a nevýhody certifikací	- 13 -
4.4	Hlavní standardy	- 14 -
4.4.1	EurepGap.....	- 14 -
4.4.2	HACCP.....	- 15 -
4.4.3	SA 8000.....	- 16 -
4.4.4	ISEAL.....	- 17 -
4.4.5	IFOAM	- 18 -
4.4.6	Tesco – Nurture.....	- 18 -
4.4.7	Naturland	- 19 -
4.5	Fair-trade a Ekologické zemědělství.....	- 20 -
4.5.1	Fair-trade.....	- 20 -
4.5.2	Definování producentů	- 21 -
4.5.3	Organické zemědělství	- 24 -
4.6	Rozdíl certifikování malých a velkých producentů.....	- 25 -
4.7	Ceník Flo-cert	- 27 -
4.8	Náklady na organickou certifikaci v EU	- 28 -
4.9	Modelová organizace zemědělců.....	- 32 -

5	Závěr.....	- 34 -
6	Reference	- 1 -
7	Příloha:	- 6 -

Seznam zkratk

EFTA	Evropská fair tradova asociace
FLO	„Fair labeling organization“ Fair trade identifikační organizace
FLO-CERT	Samostatná certifikační firma Fair trade
HACCP	„Hazard analysis critical control point“ certifikace analýzy kritických kontrolních bodů
IFOAM	„International Federation of organic agriculture movement“ Mezinárodní federace Ekologického zemědělství
ISO	Mezinárodní standardizační firma
KEZ	Kontrola Ekologického zemědělství
TBT	Technické bariery obchodu
WTO	Světová obchodní organizace

SEZNAM TABULEK

TABULKA 1: FORMY STANDARDŮ	- 6 -
----------------------------------	-------

TABULKA 2: FUNKCE SPOJENÉ SE SYSTÉMY STANDARDŮ	- 7 -
TABULKA 3: KROKY K CERTIFIKACI ORGANICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ.....	- 26 -
TABULKA 4: OBCHODNÍ NÁKLADY NA ORGANICKOU CERTIFIKACI PRO FARMÁŘE V EURECH	- 29 -
TABULKA 5: OBCHODNÍ NÁKLADY NA ORGANICKOU CERTIFIKACI PRO ZPRACOVATELE V EURECH	- 29 -
TABULKA 6: ODHADOVANÉ ADMINISTRATIVNÍ NÁKLADY NA ORGANICKOU CERTIFIKACI V EURECH	- 30 -
TABULKA 7: CELKOVÉ NÁKLADY NA CERTIFIKACI ZA FARMU A ZA ZPRACOVATELE V EURECH	- 31 -
TABULKA 8: MODELOVÁ CENA FAIR TRADE CERTIFIKACE	- 32 -
TABULKA 9: MODELOVÁ CENA KEZ CERTIFIKACE.....	- 33 -
TABULKA 10: CENÍK FLO CERT, ORGANIZACE 1.TŘÍDY.....	- 6 -
TABULKA 11: CENÍK FLO-CERT, ORGANIZACE 2. A 3.TŘÍDY	- 8 -
TABULKA 12: CENÍK FLO- CERT, PLANTÁŽE	- 9 -
TABULKA 13: ROČNÍ CERTIFIKAČNÍ POPLATEK 1.TŘÍDA	- 10 -
TABULKA 14: ROČNÍ CERTIFIKAČNÍ POPLATEK 2. A 3.TŘÍDA	- 10 -
TABULKA 15: ROČNÍ CERTIFIKAČNÍ POPLATEK PLANTÁŽ.....	- 12 -
TABULKA 16: CENÍK KEZ	- 12 -

1 Úvod

Tématem bakalářské práce je porovnání nákladů na certifikaci a jejich dopadu na dodavatelský řetězec ve fair trade a ekologickém zemědělství.

S rostoucím zájmem spotřebitelů v rozvinutých zemích o certifikované produkty, je kladen větší tlak na producenty k pořízení certifikace díky větším obavám ohledně potravinové bezpečnosti a sociálním podmínkám producentů. Certifikace zaručuje určitý druh standardů, které musí být dodržovány na všech úrovních dodavatelského řetězce, aby se produkt mohl prodávat jako certifikovaný. Tyto standardy upravují nebo přesně definují, jak se produkt pěstuje, zpracovává, nebo jinak s ním nakládá, než se dostane ke spotřebiteli skrz dodavatelský řetězec. Toto certifikování zajišťují nezávislé certifikační firmy, které zajišťují implementaci a splňování standardů.

Náklady na certifikaci jsou prvotní, se kterými se producenti setkávají a mají je jako prioritní otázku při výběru certifikace pro jejich budoucí podnikání. Je to cena certifikací, která mnohdy rozhoduje, jestli se producentům vyplatí si certifikaci pořídit a jaký dopad bude mít na jejich budoucí podnikání.

2 Cíle

Úkolem této bakalářské práce je posoudit negativní dopady ceny certifikace na producenty v rozvojových zemích.

3 Metodika

V souvislosti s dosažením cíle práce je využito kritické zhodnocení cen certifikací ve fair-trade a ekologickém zemědělství. Jako hlavní zdroj využitých dat jsou volně webově přístupné ceníky certifikací ze samostatné certifikační firmy Fair trade (FLO-CERT), Kontrola Ekologického zemědělství (KEZ).

V rámci této práce byly rovněž posouzeny informace z vědeckých článků na soukromé standardy, certifikace a jejich implementace do zemědělských procesů, posuzování bariér, riziky a nákladů. Tyto články byly vyhledány za pomoci slovních spojení: „private standards in fair-trade, private standards in agriculture, private food standards, private standards in organic agriculture, certification of fair-trade, certification of organic agriculture, private standards and value chain”

Tato práce není striktně zaměřena na určitý region, jelikož Fair-trade operuje v rozvojových zemích a KEZ je česká certifikační firma. Ceníky jsem využil pro výpočet ceny na certifikaci modelové farmy.

4 Literární rešerše

4.1 Hodnotový řetězec

4.1.1 Definování hodnotového řetězce

Hodnotový řetězec (Value chain) nám ukazuje všechny aktivity, kterými výrobek projde a přidá k ceně výrobku určitou hodnotu (tj. přidaná hodnota) za tyto aktivity. Konečná cena výrobku je tedy sečtená cena všech přidaných hodnot. Jednoduchý hodnotový řetězec můžeme rozdělit na čtyři hlavní body. Jedná se konkrétně o návrh, produkci, prodej a spotřebu. Uvnitř těchto bodů jsou další řetězce ve kterých probíhá výměna informací obousměrně tyto řetězce jsou stavěny vertikálně uvnitř bodů. Obecně se hodnotový řetězec, jako část potravního řetězce, skládá z pěti hlavních částí (přírodní zdroje, produkce, zpracovávání, trh, spotřeba). Většina těchto částí vyžaduje jídlo a/nebo živiny, takže by se dalo říct, že zpracování odpadu je šestá část hodnotového řetězce. (Sabiiti, 2011)

Avšak ve skutečnosti jsou hodnotové řetězce mnohem složitější tam, kde se do procesu produktu zobrazují i vedlejší vstupy, jako například výroba strojů na zpracovávání, výroba balení, nákup semen, pesticidů a hnojiv. Dále v návaznosti na jaký trh produkt směřuje,

prochází ještě několika dalšími body, než se dostane ke spotřebiteli a po využití zpátky skrz recyklaci do koloběhu.

Hodnotový řetězec není jenom spisem přidaných hodnot, ale zároveň nám ukazuje vztahy mezi jednotlivými částmi a může nám ukázat jiné trhy, kde lze výrobek prodat, konkurenční firmy nebo podíl prodeje na trhu. To se může stát zásadním, jelikož stále se měnící trh a technologie mohou zapříčinit, že z relativně malého konkurenta se může vyvinout konkurent s většinovým podílem na trhu. Toto je hodnotový řetězec z pohledu producenta, jelikož se nám hodnotový řetězec v reálném světě mění v závislosti na tom, pro koho je určen, jestli je to producent, spotřebitel, designér, konkurent atd.... (Kaplinsky, 2001)

4.1.2 Globalizace a hodnotový řetězec

V době kdy se vzdálenosti zkracují, kde díky globalizaci mohou producenti z odlišných částí světa společně obchodovat, je hodnotový řetězec důležitým nástrojem pro podnikání. Při vytváření hodnotového řetězce se pro nás jako zemědělců mohou otevřít nové možnosti odbytu. Analýza hodnotového řetězce zároveň pomáhá lidem podílejícím se na globálním trhu porozumět distribučním výhodám, konkrétním příjmům. To pomáhá identifikovat strategie, které napomohou producentům a například rozvojovým zemím zvýšit jejich podíl na zisku z těchto výhod, jejich celkový podíl na trhu a stát se konkurenci schopnými. Globalizace rozpoutala řadu dohadů. Někteří jsou toho názoru, že globalizace poškozuje chudé a jiní zastávají opačné stanovisko. Globalizace je definovaná jako celkové zmenšení bariér v globálním toku informací, myšlenek, kapitálu, specializované práce, technologií a zboží. Z toho je možné vyvodit, že globalizace má několik dimenzí. Proto je složité porozumět bariérám vzájemné globální výměny, které se mění v neustáleném tempu a často mají několik regionálních aspektů. Například začlenění do mezinárodní výměny v rámci Evropy je nyní mnohem rychlejší než mezi různými kontinenty (Kaplinsky, 2001).

Když se podíváme na Globální hodnotový řetězec, který vyzdvihuje v mezinárodním měřítku všechny další struktury hodnotových řetězců díky mezinárodní produkci tak vidíme, že (Gereffi et al., 2005) globální hodnotový řetězec je složen z mnoha skupin, které se podílejí na formování konečné ceny daného produktu. Například dodavatelský

řetězec kávy vypadá ve zjednodušené podobě takto: malí producenti a farmáři vlastníci velkých plantáží jsou odpovědni za pěstování a sklizeň kávových zrn. Káva musí být zabalena a rozdělena podle kvality pro export, což je většinou obstaráváno těmito farmáři. Takto zabalená zelená kávová zrna putují do tržního řetězce, který povětšinou začíná tzv. „coyotes – kojoty“, kteří cestují od farmáře k farmáři a skupují kávu a poté jí prodávají obchodníkům s kávou. Firmy zaměřené na export následně tato zrna předají zprostředkovatelům, přímo importérům většinou v rozvojových zemích nebo pražírám mimo tyto země. K největším obchodníkům a pražírám patří Kraft food, Nestlé, Sara Lee a Procter and Gamble. Káva je poté prodána konzumentům skrz obchodníky a kavárny. Někteří distributoři jako na příklad Starbucks mají své vlastní značky a kavárny (Manning et al., 2012).

4.1.3 Inovace

Inovace pomáhá zajistit nebo zvýšit podíl na trhu nebo zvýšit zisky pro konkurenceschopné obchodníky a zemědělce. Může být taktéž cestou k posílení konkurenceschopnosti pro rozvíjející se producenty a vývoji nových výhod oproti konkurenci. Inovace v produkci a zpracování může vytvářet snížení nákladů a inovace v logistice může rovněž přinést snížení nákladů jakožto zlepšení služeb, míněno v rámci zemědělství čerstvější plodiny nezávadného charakteru. V případě hodnotového řetězce by inovace měla být viděna jako nezbytná pro konkurenceschopnost celého hodnotového řetězce. Produkční faktor „Know-how“ je hlavním faktorem ve zlepšení hodnotového řetězce (Porter 2009). Přístup hodnotového řetězce k informacím, například ke způsobu skladování nebo inovacím v rámci tržních trendů, jsou samy o sobě výhodou konkurenceschopnosti.

Podle Accelerated Microenterprise Advancement Project (AMAP)/ Business Development Services (BDS) lexicon vytvořen USAID je pět možností jak vylepšit hodnotový řetězec.

1. **Vylepšení procesů:** vylepšení efektivnosti (to znamená více výstupů při stejném množství vstupů. Anebo při snížení množství vstupů dostaneme stejné množství výstupů) toho se dá dosáhnout díky standardům nebo certifikacím (například HACCP, BIO, FAIR-TRADE, ISO).

2. **Vylepšení produktů:** zlepšení kvality produktů vytvořením nových produktů,
3. **Vylepšení funkčnosti:** provoz na nové úrovni v hodnotovém řetězci.
4. **Intrasektorové vylepšení:** operování na novém kanále trhů ve stejném hodnotovém řetězci.
5. **Intersektorové vylepšení:** vytvořit úplně nový produkt na kompletně jiném hodnotovém řetězci.

Tento koncept modernizace jednoznačně určuje rozdělení, tedy upevňuje hodnotu daných produktů. Modernizace přistupuje k probíraným otázkám znalosti, výroby, přepravy a osvojování. Je kladeno mnoho důležitých otázek ohledně předávání informací skrz hodnotový řetězec, firmy získávají informace a modernizují své procesy, nicméně neosvojí si určité dovednosti kvůli jejich specializacím (profesní krátkozrakost). Dále jsou tu určité druhy znalostí, které jsou přinášeny technologickými inovacemi a jejich vlastníky nebo zprostředkovateli (Webber and Labaste, 2010)

4.2 Certifikace

4.2.1 Co je certifikace

Certifikace je proces, při kterém autorizovaný orgán zhodnocuje a rozpoznává produkt splňující nastavené standardy a kriteria. Standard produktu je specifikace nebo množství specifikací, které se vztahují k určitým charakteristikám produktu nebo k výrobě produktu (Stephenson, 1997)

4.2.2 Standardy

Standardy se mohou svévolně vytvořit bez jakékoliv komerční nebo finanční záštity a jenom díky rozšíření, či běžnému využívání. Když určité nastavení produktu či nastavení procesů získá dostačující podíl na trhu k využívání autority a vlivu, může to být považováno už za standard (Stephenson, 1997).

Standardy a certifikace jsou vytvářeny různými veřejnými a soukromými organizacemi, které mají za cíl nastavit určité normy pro technické a jiné zpracování. Podle ISO (2004): „standard je dokument vytvořený konsensem a odsouhlasen celkovým uskupením, který

je poskytován pro běžné a opakované užití, pro pravidla, nebo pro charakteristické aktivity či výsledky těchto aktivit zaměřené v činech ve správném stupni a míře v daném kontextu“, světová obchodní organizace (WTO) vyslovila souhlas na technické bariéry obchodu (TBT) se staví k definici standardu z právního hlediska „Je to dokument odsouhlasený autorizovanou skupinou, který je poskytován pro běžné a opakované využívání, poskytování pravidel, směrnic, či charakteristiky produktu nebo souvisejících procesů a produkčních metod, jejichž vyhovování není zákonem přikázáno. Zároveň tento dokument může obsahovat nebo pojednávat o terminologii, symbolech, balení, značení nebo o náležitém označení, produktu, procesu, či produkční metody.“ Je však důležité říci, že soukromé standardy nejsou jenom technické regulace, ale zaměřují se i na společnost, bezpečnost a na problémy týkající se prostředí (UNIDO, 2010).

Jsou standardy, které jsou vytvářeny komerčními nebo nekomerčními osobními entitami, továrnami, firmami, nestátními organizacemi. Rozsah, do kterého jsou soukromé standardy dobrovolné, záleží na moci, kterou určitá entita aplikující standard drží. Soukromý standard může být adaptován nestátními hráči: i když se stanou de-facto zavázanými, poněvadž určitý standard přijme firma, která má na trhu většinový podíl ani tak není možné jejich odmítnutí stíhat. Avšak standard může být implikován státem a stát je ze zákona zavázán jej dodržet, což se stalo třeba u HCCP nebo ISO 9000. V takovém případě je standard nařízený a mluví se o něm jako o legálně nařízeném soukromém standardu (Humphrey, 2012).

Tabulka 1: formy standardů

	Státní	osobní
Nařízený	Předpisy	Legálně nařízený privátní standard
dobrovolný	Veřejně dobrovolný standard	Dobrovolný privátní standard

(Henson and Humphrey, 2010)

Druh standardu se může časem změnit, například Safe Quality Food (SQF) je standard původně vytvořený australskou vládou a zároveň byl tento standard dobrovolný. To znamená, že SQF bychom mohli charakterizovat jako veřejně dobrovolný standard, avšak postupem času Institut potravinářského marketingu (organizace reprezentující americké obchodníky a velkoobchody) navrhl klasifikovat SQF jako dobrovolný privátní standard. Dále v té době v EU schválili zákon, že docílením neveřejné organické certifikace producent bude splňovat obojí dobrovolné veřejné standardy i dobrovolné privátní standardy (Humphrey, 2012).

Tabulka 2: funkce spojené se systémy standardů

Funkce	Regulace	Veřejně dobrovolné standardy	Zákonem nařízené soukromé standardy	Dobrovolné soukromé zákony
Nastavení standardů	Legislativně a/nebo veřejný regulační orgán	Legislativně a/nebo veřejný regulační orgán	Komerční nebo nekomerční soukromé orgány	Komerční nebo nekomerční soukromé orgány
Přijímání	Legislativně a/nebo veřejný regulační orgán	Legislativně a/nebo veřejný regulační orgán soukromé firmy nebo organizace	Legislativně a/nebo veřejný regulační orgán	Soukromé firmy nebo organizace
Realizace	Soukromé firmy	Soukromé firmy	Soukromé firmy	Soukromé firmy
Posudky	Oficiální inspektor	Veřejný nebo soukromý auditor	soukromý auditor	soukromý auditor
prosazování	trestní nebo správní soud	Veřejný/soukromý certifikační orgán	trestní nebo správní soud	Soukromý certifikační orgán

(Henson and Humphrey, 2010)

4.2.3 Soukromé standardy

Vzestup soukromých standardů v obchodování s potravinami v rozvojových zemích v posledních letech může být přičten implementaci soukromých standardů ve velkoobchodech a supermarketech. Dříve obchod s potravinami v rozvojových zemích fungoval převážně na neformálních trzích s minimálním využíváním standardizace. Jako je například vzestup standardu v bezpečnosti potravin. Obecné využívání těchto standardů funguje jako nástroj ke koordinaci dodavatelského řetězce standardizováním požadavku (produkt, dopravy) na dodavatele z různých regionů a zemí. Implementace těchto standardů zásadně závisí na postavení nového pořizovacího systému. Zároveň je třeba z rozříštěného decentralizovaného dodavatelského řetězce přejít na centralizovaný, tedy z tradičních velkoobchodníků a trhvců udělat specializované velkoobchodníky a preferované dodavatele operující v rámci určitých kontraktů.

Podle Humphrey (2012) byly soukromé standardy široce přijímány firmami v Evropské unii a prosazeny na různých stupních hodnotového řetězce v různých částech světa. Tedy je důležité porozumět tomu, jak tyto standardy operují a jak se mění v regulačních strategiích. Tato rozhodnutí a jejich následky na produkční systém mohou být objasněny rozdělením standardů na pět různých procesů. S těmito procesy standardů jsme se už setkali u tabulky 2: *Funkcí spojených se systémem standardů*.

4.2.3.1 Design Standardů

Lidé nastavující soukromé standardy (dále setters) rozhodují o nastavení horizontálního rozsahu standardu (rozsahu působnosti a určení, které produkty spadají do působnosti standardu) a vertikálního rozsahu (které části hodnotového řetězce jsou pokryty standardem). Setters se rozhodují, jak mají být standardy prosazeny a jakou kombinaci regulačních strategií (výkonnost-, technologie, nebo regulace managementu) použít.

4.2.3.2 Adopce Standardů

Soukromé standardy mají význam jenom tehdy, jestliže jsou adaptované firmami, na které jsou mířené. Entity zapojené v nastavení soukromých standardů nemají žádné legální

vynucovací prostředky k přinucení firem k implementaci soukromých standardů. Veškerá moc k dodržování a implementaci standardů je v rukou osvojitelů, kteří vidí výhodu v osvojení a používání těchto standardů. V některých případech adaptace soukromých standardů v primární produkci a po té ve zpracování potravin je samozřejmě důležitý faktor v rozšíření využívání těchto standardů.

U standardů, které jsou navrženy producenty, je k úspěchu takového standardu důležité, aby byl standard uznán a přijat spotřebiteli těchto potravin. Toto pravidlo platí také pro standardy navržené organizacemi, které nejsou přímo zapojené v hodnotovém řetězci potravin. Takové standardy jsou převážně zaměřené na trvale udržitelný rozvoj, ekologii a sociální prostředí. Příklady takovýchto standardů jsou Rainforest Alliance, fair-trade, SA 8000 a další. Vlády mohou přijímat soukromé standardy jako indikátory potravinové bezpečnosti. Rozsáhlé přijímání soukromých standardů velkými obchodníky a procesory může vést, jak už bylo zmíněno výše, k tomu, že tyto standardy se mohou stát povinnými ke vstupu na určitý trh. Například Keňa roku 1990 převážně exportovala čerstvou zeleninu do Anglie a Nizozemí, kde v té době přijali vedoucí velké supermarketů „EUREPGAP“, který si následně producenti z Keni museli také pořídit, aby dál mohli dovážet zeleninu do Anglie a Nizozemí. (Appelhof T and Heuvel R, 2011)

4.2.3.3 Prosazování standardů do praxe

Realizace standardu je nejvíce kritizovaná část díky dodatečným nákladům a problémům s kapacitou, které nastávají při implementaci. To zahrnuje kapitálové výdaje, výcvik pracovníků a investování do manažerského systému. Avšak tyto náklady se alespoň částečně sníží díky účinnější technologii o náklady na pesticidy, (Humphrey, 2012), které standardy přinášejí nebo novými pracovními postupy, které vyžadují.

4.2.3.4 Posuzování shod

Poté co jsou standardy implementovány a schváleny, tak vyžadují pravidla, které se musí dodržovat. Řídící a technologicky zaměřené standardy mají nastavená pravidla, která se musí dodržovat v určitých bodech procesu. Standardy jsou efektivní díky neměnným pravidlům. V soukromých standardech potravinové bezpečnosti tato opatření zabezpečují třetí strany (organizace), tedy samostatné certifikační firmy schválené standardizační organizací. To se stává normou pro soukromé standardy potravinové bezpečnosti. Kromě

toho je k certifikaci dále nutné otestování zeminy, vody a produktu. Cena těchto testů a certifikací není nízká. Taktéž platí, že neroste přímo úměrně k velikosti farmy, což znamená, že menší farmáři mohou být ve značné nevýhodě (Humphrey, 2012).

4.2.3.5 Prosazení standardů

Jakmile farmy nevyhovují pravidlům nastavených standardem, zavádí se napravovací akce po té může nastat odebrání práv o prohlašování certifikaci produktů určitého standardu vyjmutí z registru. Posuzování a prosazování standardů díky sankcemi a korektivními akcemi, jakožto nástrojům, které mění standard na systém efektivně zajišťující shodu s nastavenými pravidly (Humphrey, 2012) .

4.2.3.6 Zvýšení ceny produktu skrz standardy.

Vybrání a zaměření se na určitý standard je součástí cvičení strategického marketingu. Ke vstupu na spoustu exportních trhů je potřeba různých certifikací a standardů. Získáním mezinárodního standardu nebo certifikace má místní hodnotový řetězec možnost exportovat do ostatních zemí a vybrat si trh pro svůj produkt.

Příklad Thailand GAP Cluster:

Na začátku druhého tisíciletí Thajsko zažívalo snížení vývozu zeleniny o 20% kvůli nedostatečným standardům. Takovéto snížení pocítili v hodnotovém řetězci všichni od exportéru až pro pěstitele. Za pomoci Univerzity Kaesetsart jako třetí strany, která zprostředkovala GAP (odnož standardu GLObal Gap) trénink pěstitelům a certifikační služby, byli schopni exportéři znovu exportovat do Evropy a USA. Pěstitelé díky tomu, že jejich produkty byly certifikovány, získali 50% zvýšení jejich cen. Navíc se mohli dále vyvíjet. Později tito pěstitelé „western Thailand GAP“ logo, vytvořili sofistikovaný hodnotový řetězec, balení svých produktů, které poté mohli dopravovat do velkých řetězců supermarketů v Thajsku.

(Webber and Labaste, 2010) Zdroj: Mike Ducker, J. E. Austin Associates, Inc.

Toto je hlavně případ producentů v rozvojových zemích. Ve většině těchto zemí jsou zavedeny státní standardy, které nevyhovují standardům bezpečnosti a zdraví, které

požadují obchodníci na jiných trzích, tím pádem se jim uzavře možnost přístupu na tyto trhy (Barrett et al., 2002).

Avšak díky tomu, že zvyšující se množství obchodníků požadujících certifikaci roste, mohly by certifikace přestat plnit úlohu získání výhody na trhu pro producenty a stát se otázkou o přežití na trhu bez pořízení si certifikace. Bohužel si tyto standardy kvůli jejich finanční zátěži na malé producenty mohou dovolit jenom větší producenti nebo seskupení producentů (Hatanaka et al., 2005).

4.2.4 Standardy v rozvojových zemích

(Maertens and Swinnen, 2009) ve své práci na participaci zemědělců na exportu produktu s vyšší standardizací v Africe dospěli k závěru, že dopad standardů je specifický jak sektorově tak územně. Důležité upozornění se však týkalo těch nejchudších farmářů, kteří byli vyloučeni z participace na standardech kvůli slabým řídicím a kapitálovým základům, které nedokázaly dostát podmínkám standardům. Náklady, co se týče implementace standardu, se liší od zemědělce, produktů, sektoru a zeměpisné lokace, a tak jsou podmíněny úsporám z rozsahu a specifickými lokacemi. Dále neshoda se standardy je spojená s vyloučením zemědělců z lépe ohodnoceného exportu, což způsobuje vytvoření dalších nerovností (Reardon et al., 1999; Farina and Reardon, 2000). Naopak tvrdí, že standardy zlepšují finanční pozici farmářů, kteří byli schopní splnit nároky standardů, (Giovannucci and Ponte, 2005; Maertens and Swinnen, 2009; Reardon et al., 2009). Po začáteční investici standardy mohou přinést finanční výnosy díky zpřístupnění nových trhů, zlepšení kvality a tím pádem i konkurence schopnosti (Reardon et al., 1999; Henson and Reardon, 2005). Hlavní determinanty, které zajišťují farmářům kompatibilitu se standardy, jsou velikost, vlastnictví produkce, přístup k informacím a externí spolupráce (Reardon et al., 2009; Asfaw et al., 2010; Henson et al., 2011; Kersting and Wollni, 2012). Předešlé studie nám ukázaly silnou závislost mezi adopcí standardů a velikostí farmy, sociální, kapitálovou, vzdáleností od asociací producentů (Okello and Swinton, 2007; Narrod et al., 2009; Asfaw et al., 2010). Z toho vyplývá, že čím lépe je producent situován, tím má lepší šanci na adopci určitého standardu. Podobně jsou na tom i menší obchodníci (Reardon et al., 2009).

4.3 ISO

ISO je mezinárodní organizace pro normalizaci a certifikaci, v roce 2010 měla členství ve 159 národních normalizačních orgánech v zemích industriálních, rozvojových a v zemích v přechodu, ve všech regionech světa. ISO nabízí více než 18 100 standardů, zajišťujících business, vládu a společnost praktickými nástroji pro všechny 3 dimenze důležité pro *trvalý rozvoj: ekonomii, prostředí a společnost* (ISO. 2010.).

ISO se stará o to, aby všechny produkty byly zdraví nezávadné, bezpečné. ISO zprostředkovává technické know-how pro rozvojové země, (ISO. 2010).

ISO vyvíjí mezinárodní standardy a od svého vzniku vyvinulo 19 500 standardů zabývajících se skoro všemi aspekty technologií a obchodu. Od potravinové bezpečnosti až po počítače a od zemědělství až k zdravotnictví. Jejich nejznámější standardy jsou ISO 9 000, ISO 14 000, ISO 26 000, ISO 22 000 a ISO 20 121

- ISO 9 000 je standard zabývajících se teorií řízení – a zpřístupňuje vedení a nástroje firmám a organizacím, které chtějí zajistit výborný zákaznický servis pro své obchodování, aby oni i jejich produkty neustále splňovali nároky zákazníků.
- ISO 14 000 je standard zaměřený na ekologii – pořizuje praktické nástroje firmám a organizacím k identifikování a snížení dopadů jejich fungování na ekologii.
- ISO 26 000 je standard, který poskytuje vedení firmám a organizacím, aby řídili své podnikání zodpovědně vůči společnosti. Tím se myslí etické chování, transparentnost a tak aby přispívali na zdraví společnosti.
- ISO 22 000 je standard zabývajících se bezpečností potravin. Tento standard pomáhá organizacím a firmám identifikovat a kontrolovat rizika spojená s potravinovou bezpečností. Vylepšuje bezpečnost potravin v dodavatelském řetězci mezinárodního obchodu.
- ISO 20 121 nabízí směrnice při událostech zasahující společnost, ekologii a zdroje. (ISO. Not dated)

4.3.1 Certifikace

Nyní je běžnou praxí pro producenty chtějící se podílet na mezinárodním obchodu certifikovat své produkty. Bylo pozorováno a vědecky dokázáno, že jakmile producent zjistí, že certifikování se mu vyplatilo, začne zároveň více investovat do informovanosti. Informovanost mu po té přinese další možnosti rozvoje své společnosti vytvořením si jiné certifikace a málokdy se stává, že producent zůstane jenom u jedné certifikace.

Tato práce je zaměřena na certifikace Fair trade a Bio, avšak je třeba si uvědomit, že certifikací je mnohem více a každá certifikace je zaměřena na určitou oblast problémů spojených s produkcí. V této části jsem vyzdvihl několik nejběžnějších certifikací pro zvýšení informovanosti na téma certifikace.

4.3.2 Výhody a nevýhody certifikací

Empirické studie zastávají názor, že firmy umístěny v rozvojových zemích čelí větším problémům ke vstupu na světové trhy. Díky nerovnosti v informovanosti si spotřebitelé ve světě často spojují zboží z rozvojových zemí se špatnou kvalitou (Potoski and Prakash, 2009). A proto je výhodou certifikací především jistota pro spotřebitele o nezávadnosti produktu a také zajišťuje certifikace kreditibilitu producentům, že daný výrobek splňuje jasně dané standardy. Další výhodou je přesunutí zátěže potřeb kontroly od státních aparatur na soukromé třetí strany, které jsou povinny a činí tak ve vlastním zájmu, aby dodržely všechny normy kvality dané státní složkou plus normy zastávající jejich certifikaci. Normy jako jsou HACCP, které jsou ze zákona povinné ve většině rozvinutých zemí, nemusí být kontrolovány státem. Mezinárodní certifikace standardů mohou zastupovat instituční nástroje v ustanovování osvědčených globálních měřítkových modelů ke zlepšení efektivity v rovině mezinárodních standardů (Goedhuys and Sleuwaegen, 2013). V některých případech by tyto kontroly byly dokonce nemožné nebo vysoce nákladné. Původ certifikovaného zboží je dále možné dohledat a nabízí nám objektivní ohodnocení produktu a jeho dispozic. Jedna z dalších výhod je, že certifikace pomáhají zlepšit životní podmínky producentům díky vyšší výkupní ceně, avšak to se bohužel může zároveň ukázat na ceně dané certifikace, kterou musí producent nebo organizace žádající o certifikaci zaplatit. Cena certifikací se může pohybovat až kolem

10 000\$ US, to záleží na druhu certifikace. V rámci investice do certifikace se nepřímo objevuje jako vedlejší produkt další výhoda, kterou je možnost investic třetí strany. Jakmile akcionáři nebo větší producenti uvidí snahu producenta o modernizaci v rámci certifikací, je to důležitý signál externím účastníkům trhu, že producent nebo firma je důvěryhodný dodavatel a partner (Goedhuys and Sleuwaegen, 2013). Certifikace také mohou napomáhat k ochraně zachování přírody a ohrožených druhů.

4.4 Hlavní standardy

4.4.1 EurepGap

EurepGAP vznikl roku 1997 z iniciativy obchodníků patřících Eurep Euro-retailer produce working group. EurepGAP certifikace je mezi dalšími, požadavek pro největší obchodníky v EU a je často viděn jako minimální standard. EurepGAP certifikace se stala roku 2005 podmínkou k přístupu na trh 30 evropských obchodníků, ze kterých je většina původem z Holandska a Británie. Ve Francii to byl první Carrefour, který adaptoval EurepGAP certifikaci. Od roku 2006 Německý trh akceptoval pouze potravinářské výrobky s EurepGAP certifikací.



K tomu, aby pěstitel nebo skupina pěstitelů získaly EurepGAP certifikaci, musí zažádat u důvěryhodné certifikační firmy, která tuto certifikaci nabízí, o certifikační audit. Certifikační firma vykoná počáteční certifikaci a roční ověřovací audit farem, které se chtějí stát členy EurepGAP. Poté je vytvořeno celkem 214 kontrolních bodů rozdělených na 49 hlavních kritérií, 99 vedlejších bodů a 66 návrhů. Tyto kontrolní body zahrnují různá specifika v oblasti plošného managementu, odrůd, půdního managementu, hnojiva, zavlažování, také odpad a znečištění okolí. S požadavky na welfare, zachování wildlife, duševní a psychické zdraví pracovníku na pracovišti. Jakmile pěstitel nesplní jednu z hlavních kritérií, jejich certifikace je dočasně odložena. Dále musí splnit nejméně 95% z vedlejších bodů. Odložení trvá maximálně 6 měsíců. Jakmile do té doby nejsou potřebná kritéria splněna, certifikace se zruší (Lee, 2006). V srpnu roku 2007 se certifikace EurepGap přejmenovala na GlobalGap.

4.4.2 HACCP

Hazard Analysis and Critical Control Point byl z počátku vyvinut pro Americký úřad pro kosmonautiku (NASA) na výrobu bezpečných potravin pro kosmonauty a v roce 1985. Mezinárodní komise pro mikrobiologické specifikace potravin ho doporučila pro kontrolu mikrobiologických rizik v potravinářském průmyslu. Poté se tento systém rozšířil do Kanady, Austrálie a později do Evropy. V roce 1993 byl schválen dokument „Kodexová směrnice pro aplikaci systému HACCP v praxi“ Mezinárodní organizací FAO. Předpis se stal základem pro směrnici, regulující systém HACCP a rámci Evropské unie – Směrnice 93/43/EHS Rady ze 14. června 1993.

ISO. CZ.

4.4.2.1 Princip HACCP

HACCP je systém zaměřený na prevenci a systematický přístup k identifikaci zdravotních rizik a k zamezení závadnosti potravinářských produktů. Systém kritických bodů je zaměřen na klíčové faktory, které ovlivňují bezpečnost a zdravotní nezávadnost potravin v celém potravinovém řetězci od zpracování suroviny až po prodej. HACCP systém řídí fyzikální, chemická nebo biologická rizika, která mohou zapříčinit kažení, znehodnocení potravin nebo je přeměnit na zdraví škodlivé. Se zvýšenými požadavky na potravinářský průmysl je HACCP norma nepovinná, avšak v některých zemích je povinná a bez této certifikace se nemůže podnik podílet na jakékoliv činnosti spojené s potravinami nebo jinými produkty (Humphrey, 2012).



Základní principy HACCP:

1. Provádět analýzy nebezpečí: závod určuje rizika pro potravinářskou bezpečnost, a identifikuje preventivní opatření, která závod může aplikovat na kontrolu těchto rizik.
2. Identifikuje kritické kontrolní body: kritický kontrolní bod je bod, krok, procedura ve zpracování jídla, ve kterém je aplikována kontrolní procedura a jako výsledek může být zabráněno nebezpečí spojenému s potravinovou bezpečností, nebo zredukováno na akceptovatelnou úroveň.

3. Vytvořit kritické limity pro každý kontrolní bod: nastavení maximálních a minimálních hodnot, do kterých je fyzické, chemické nebo biologické riziko kontrolováno v kontrolních kritických bodech, aby se zmenšilo nebo zneškodnilo riziko, případně se mu nějak vyhnulo.
4. Vytvořit monitoring požadavků v kritických kontrolních bodech: monitorování aktivit je nezbytné k zajištění, že všechny procesy v kritických bodech jsou kontrolovány.
5. Ustanovení korektivních akcí: tyto akce jsou prováděny, jakmile monitoring ukáže odchylky ze stanovených limitů. Korektivní akce mají za úkol, aby se žádné zdraví nebezpečné jídlo nebo jinak z nehodnocené jídlo nedostalo do prodeje. Tento bod vyžaduje sepsání HACCP plánu v korektivních akcích.
6. Nastavit proceduru dokumentace: HACCP regulace požadují, aby všechny závody uchovávaly určitou dokumentaci včetně kritické analýzy, HACCP plánu korektivních akcí a taktéž záznamy dokumentující monitoring, kritické limity, kontrolní aktivity a zvládnání deviací v procesu.
7. Nastavení procesu k ujištění, že HACCP pracuje tak jak má.

Zdroj: Food Safety and Inspection Service United States Department of Agriculture 1998

HACCP vytvořilo změnu v kontrolách, zmenšilo nutnost dělat kontroly u již zpracovaného produktu a začalo dělat kontroly u zpracovávání produktu, a jak se s produktem nakládá. Při dodržování všech podmínek při zpracovávání a nakládání, které stanovuje HACCP norma, není už potřeba dělat takové množství kontrol.

4.4.3 SA 8000

Standard SA 8000 je hlavním dokumentem firmy SAI. Byla to první certifikace zaměřena na sociální podmínky, skrz celý industriální sektor. SA 8000 má základ na konvencích ILO, UN a národních zákonech. Přístupem řídicího systému nastavuje struktury a procedury, které musí



firma splňovat, aby bylo zajištěno nepřetržité splňování standardů.

Standardy SA 8000

- Práce pod fyzickým nebo duševním nátlakem je zakázána.
- Zajistit zdraví a bezpečnost na pracovišti
- Svobodné seskupování a právo na kolektivní smlouvání
- Zákaz diskriminace
- Respektovat a zachovávat důstojnost zaměstnanců
- Dodržovat pracovní hodiny
- Právo na pracovní odměnu
- Systém řízení: vytvoření administrativní sekce, firma musí zvolit osobu pověřenou dodržování standardů, sepsat pracovní podmínky v rodném jazyce zaměstnanců.

SAI. 2008.

4.4.4 ISEAL

ISEAL aliance je nezisková certifikační společnost zaměřující se na udržitelný rozvoj skrz dobrovolné standardy zahrnující sociální, ekonomické a environmentální cíle.

ISEAL aliance je vytvořena spojením několik certifikačních těl jako jsou například Fair-trade, KEZ, UTZ Rainforest Alliance a v tom případě I Sustainable agriculture network atd....



Iseal alliance věří, že udržitelnému rozvoji směřují 4 body, na kterých postavili svoji strategii ke zlepšení udržitelného rozvoje.

1. Demonstrovat a zlepšit dopad udržitelných standardů.
2. Zlepšit příjem důvěryhodných standardů na trhu.
3. Zlepšit efektivnost standardizačních systému.
4. Definovat spolehlivé praktiky ve standardizačním systému.

Iseal alliance. 2013.

4.4.5 IFOAM

“International Federation of organic agriculture movements” neboli Mezinárodní federace činnosti organického zemědělství v češtině, je, jak už název napovídá, certifikační orgán zaměřený převážně na organické zemědělství. IFOAM funguje jako hlavní orgán pro organické zemědělství po celém světě a sdružuje všechny zainteresované podniky v organickém zemědělství. To umožňuje IFOAM vést a pomáhat producentům v organickém zemědělství. IFOAM sdružuje 100 zemí a je vedena světovou radou, jejíž členové jsou ze všech kontinentů.



- Vize: celosvětová adopce ekologických, sociálních, ekonomických systému zakládajících se na organickém zemědělství.
- Mise: vést, spojit a pomáhat organickému hnutí v jeho plné rozdílnosti
- Hodnoty: IFOAM jedná ve férovém, jedinečném a participačním způsobu a vysoce oceňuje diverzifikaci hnutí Organického zemědělství.

V tuto chvíli IFOAM reprezentuje skoro 800 přičleněných organizací ve 117 zemích.

IFOAM. Not dated,

4.4.5.1 Flo-cert

Flo-cert je certifikační firma s hlavní základnou v Bonn v Německu se zaměřením na certifikaci fair-trade standardů. Flo-cert se stará o to, aby produkt dodržel všechny body fair-trade standardy před tím, než dostane označení jako Fair-trade, dále pomáhá producentům za pomoci svých vycvičených školitelů dostát všech standardů v sociální dimenzi, dále analyzují všechny chyby, které je potřeba napravit a informuje, co všechno vlastně obnáší certifikace fair-trade standardů. Flo cert. 2014.



4.4.6 Tesco – Nurture

Je certifikát, který mezinárodní obchodní řetězec Tesco vyžaduje od svých dodavatelů potravin. Tento certifikát zajišťuje, že u všech potravin je možno dohledat jejich původ.

Pěstuje a vybírá nejvíce kvalitní produkty, starají se o životní prostředí, snaží se o udržitelné praktiky pěstování, jako jsou: recyklace, využití přírodních zdrojů energie, používání v rozumné míře syntetických pesticidů a hnojiv. Zajišťuje, že zaměstnanci nejsou vykořisťováni nebo jinak ponižováni na pracovištích.



Tesco. 2014.

4.4.6.1 Rainforest Alliance

Rainforest alliance, jako nezisková společnost, která přímo certifikace neuděluje, ale sama certifikací je a vytváří tedy normy pro certifikaci, kterou uděluje Sunstainable agriculture network.



- Mise: Rainforest alliance je zaměřená na zachování biodiverzity a zajištění udržitelného životního prostředí pro pracovníky a producenty, změnou v praktikách obdělávání půdy oslovující konzumenty.
- Vize: snaží se dosáhnout sounáležitosti mezi člověkem a přírodou.
- Strategie: snaží se ukázat, že zachování lesa je výhodné pro lidi žijící kolem něho.

Rainforest alliance. 2014.

4.4.7 Naturland

Naturland je jedna z dalších certifikací zaměřena na organické zemědělství fungující od roku 1982 se základnou v Graefelngu v blízkosti Mnichova. Nyní je Naturland jedna z největších certifikačních firem zaměřující se kromě organického zemědělství i na organické lesnictví a organickou Aquakulturu. Od roku 2005 přidala Naturland ke svým standardům zaměřených environmentálně i sociální standardy zaměřené na producenty a zpracovatelé, na minimální výkupní cenu a minimální mzdu.



Naturland. 2013.

4.5 Fair-trade a Ekologické zemědělství

4.5.1 Fair-trade

Roku 1988 byl v Nizozemí poprvé představen Fair-trade certifikovaný produkt, od té doby produkty Fair-trade zaznamenaly zvýšenou oblibu mezi spotřebiteli, avšak kořeny fair-trade by se daly najít mnohem dříve. Po druhé světové válce určitý počet charitativních organizací ve spojení s církví vytvořily náhodné prodeje v rámci společenských akcí ručně dělaných produktů z rozvojových zemí. Tyto organizace nefungovaly za účelem výtěžku, nýbrž zaměření těchto projektů bylo převážně na pomoc lidem z rozvojových zemí a utečencům. Tyto organizace byly závislé na dobrovolnících, kontrola kvality byla malá nebo žádná a spotřebitelé byli až na druhém místě. Proto tyto snahy byly většinou charakterizovány jako charita nebo obchody z dobré vůle. Během let 1970 a 1980 se u některých obchodníků začalo objevovat sociální cítění a své ekonomické aktivity začali směřovat na malé producenty v rozvojových zemích. Po čase těchto pár obchodníků přišlo na kořeny problému likvidující malé producenty a začali pracovat na změně pravidel systému mezinárodního obchodu. Roku 1988 Max Havellar Foundation vytvořili v Nizozemí první obecně známou „Fair labeling Organization“ (FLO) a začali prodávat fair kávu. (Reed, 2009)

Fair-trade je obchodní partnerství založeno na komunikaci, transparentnosti a respektu, které hledá větší rovnost v oblasti mezinárodního obchodu. Fair-trade zároveň přispívá k trvale udržitelnému rozvoji nabízením lepších obchodních podmínek, zajištěním práv přehlížených producentů a pracovníků. Organizace Fair-trade (podporována spotřebiteli) se aktivně zapojuje do podpory producentů, zvýšení podvědomí a v kampani pro změnu pravidel a praxe konvekčního mezinárodního obchodu (Gendron, 2009).

4.5.1.1 Koncept Fair-trade

- Záměrně spolupracovat s přehlíženými producenty a pracovníky, v zájmu pomoci jim se přesunout ze zranitelné pozice na mezinárodním trhu k jistotě a ekonomické soběstačnosti.
- Vytvořit producentům a pracovníkům větší kontrolu nad jejich organizací.

- Hrát aktivní roli v globálním měřítku za účelem dosažení větší rovnosti na mezinárodním trhu. FINE, 2001

Fair-trade systém pracuje na dvou různých distribučních strategiích: alternativní komerční síť, obchody nabízející produkty výhradně fair-trade a labeling, který umožňuje prodávat produkty fair-trade v jakémkoliv obchodě. První strategie je součástí dávné minulosti fair-trade, kdy iniciátoři začali nabízet produkty z rozvojových zemí ve specializovaných obchodech nebo na určitých místech, která povětšinou byla řízena nadšenci a dobrovolníky. Od těchto začátků se z náhodných míst staly specializované obchody, které jsou nyní propojené centrální obchodní sítí, která přímo spolupracuje s lidmi v rozvojových zemích a garantuje respektování fair tradových pravidel u produktů, které importují. Evropská fair-trade organizace (EFTA) byla vytvořena roku 1990 a seskupuje víc než tucet nejdůležitějších prodejních center v Evropě.

4.5.2 Definování producentů

Malí producenti se dělí:

- **Malí producenti nezávislí na nájemné pracovní síle:** to jsou producenti, kteří obhospodařují svoji farmu a nejsou strukturně závislí na dlouhodobé nájemné pracovní síle a svoji farmu obhospodařují v rámci rodiny.
- **Malí producenti, kteří jsou vysoce závislí na nájemné pracovní síle:** musí splňovat tato kritéria: počet najatých pracovníků nepřevyšuje specifický faktor na hektar na plodinu, jež je definován certifikační firmou v souladu s kritérií. Většinu jejich pracovního času stráví prací na své vlastní farmě. Výdělký z jejich zemědělských aktivit tvoří hlavní podíl jejich příjmů. Jejich obhospodařovaná plocha je menší nebo stejné velikosti jako průměr pro danou lokalitu.

Organizace malých producentů jsou dále děleny do 3 tříd:

- **1. třída** je legální uskupení malých producentů, které je schopné podílet se na sociálním a ekonomickém růstu jeho členů a komunit a je demokraticky vedeno jeho členy. Většina členů tohoto uskupení jsou malí producenti

- **2. třída**, je organizace malých producentů utvořená členy 1. třídy, kteří jsou legálně přidružení do 2 třídy. Organizace druhé třídy je demokraticky vedena přímými členy. Organizace 2 třídy poskytuje centralizované služby pro její členy.
- **3. třída** je organizace malých producentů legálně vytvořena přidruženými druhými třídami.

Až na organizace malých producentů jsou certifikace Fair-trade udělovány i plantážím a Multi Estate (seskupení plantáží). Avšak pro ně se udělování certifikace vztahuje jen na určité plodiny.

4.5.2.1 Certifikace a zapojení korporací

FLO-cert , jak už bylo řečeno dříve, je organizace zodpovídající za certifikaci a značení fair-trade produktu. Podle hlavního zakladatele Max Havelaar a dalších zakladatelů FLO, by trh z fairtradovými výrobky nemohl dále růst, pokud by se nerozšířil za hranice alternativního trhu do mainstreamových obchodních řetězců. Jako výsledek tohoto to snažení byl vytvořen FLO – cert jako certifikační firma, která měla za bod zájmu zapojit hlavní obchodníky do distribuční sítě fair tradu.

4.5.2.2 Bariéry

Aby mohl producent prodávat fair-trade zboží, musí mít nejdříve jistého odběratele. Odběratelé využívají své moci na trhu a pořádají výběrová řízení pro producenty, aby se rozhodli, od koho budou přijímat zboží. Například pokud se producent rozhodne prodávat zboží certifikované jako fair-trade musí si nejdřív najít odběratele, poté fair-tradové organizace požádají o poplatky obchodníky, velkoobchodníky a producenty za certifikaci. Díky tomu se z ekonomického hlediska bariéry ke vstupu do fair-trade organizace zvýšily, aby se vytvořila rovnováha mezi poptávkou a nabídkou na trhu se stanovenou minimální cenou. Díky tomu byl zaznamenán průběžný růst od roku v 2000 kvalitě produktů požadovaných kupujícími po dodavatelích fair-trade produktu. Toto zaměření limituje

některé producenty, kteří by chtěli být částí fair-trade organizace a dává to výhodu komerčně orientovaným dodavatelům, kteří jsou schopni dodat zboží v požadované kvalitě (Raynolds and Wilkinson, 2007; Wilkinson and Mascarenhas, 2007).

4.5.2.3 *Producentovo rozhodnutí*

Když se producentovi naskytne příležitost připojit se k fair-trade organizaci, tak producent porovná požadavky, další náklady dané fair-tradem a očekávaný výtěžek. K fair-tradu se samozřejmě připojí, když očekávají, že možný výdělek je větší než náklady. Je možné, že pro některé producenty v některých regionech přijetí fair-tradových standardů nevzniknou další náklady nebo zanedbatelné náklady. Fair-tradové aktivity takové producenty a regiony upřednostňují. Někteří producenti se mohou připojit k fair-trade díky přihlídnutí k faktoru jejich polohy produkce, kvalitě výstupů, diverzifikaci trhu, nebo protože nejsou schopni konkurence na konvenčním trhu. Z ekonomického hlediska, producenti vidí fair-trade jako další cestu kterou mohou prodávat své produkty a odpojí se od fair tradu pokud jejich výdělky nebudou dostatečné, aby se jim to vyplatilo. (Mohan, 2010)

4.5.2.4 *Benefity*

FINE, uvádí, že certifikované fair-trade výhody, pomáhají přehlíženým producentům a pracovníkům v rozvojových zemích tím, že jim nabízí garantované minimální ceny, které mohou být vyšší než konvenční světové tržní ceny, dále jim poskytují sociální prémie, které mohou být použity na rozvoj komunity jako například výstavbu infrastruktury, postavení studny, zdravotnické zařízení, atd.... Podle FLO bylo odhadem dáno jako sociální prémie 52 mil. Eur, což je zhruba 65 mil. dolarů fair-tradovým producentům a jejich komunitám. O penězích ze sociálních prémie si rozhodují komunity sami, jak s nimi naloží, formou hlasování na srazích které tyto komunity pořádají. Pro větší podniky znamená stanovená minimální cena pomoc stabilizovat jejich podnikání, a sociální prémie pomáhá zlepšit welfare pracovníku skrz investování do tréninků, vybavení, podílením se na vlastnictví atd. Menší producenti pocítují benefity hlavně díky vyšší garantované ceně a sociální prémii, kterou investují převážně do rozvíjení komunity a na nákup vybavení nutné k produkci.

Bylo ukázáno, že tyto benefity pomáhají zmenšit dopady selhání trhu, jako jsou nedostatečné investice do veřejných statků (zdravotnictví, školství, profesní školení), zmenšení moci na trhu držených zprostředkovateli a/nebo poskytovatelů úvěrů (Becchetti and Rosati, 2007).

4.5.3 Organické zemědělství

4.5.3.1 Koncept ekologického zemědělství

Ekologické zemědělství praktikuje zemědělství maximalizováním zdrojů farmy s důrazem na výživu půdy a biologické aktivity s minimálním využitím syntetických hnojiv, pesticidů a herbicidů. Cílem tohoto zemědělství je ochrana životního prostředí a člověka, který jí organické produkty. Lidé jeví stále vyšší zájem o certifikované organické produkty. Certifikovat svůj produkt jako BIO je velká marketingová výhoda oproti necertifikované konkurenci. Certifikace zároveň chrání konzumenta. V některých zemích jsou organické standardy ošetřeny legislativou daného státu, například ve spojených státech amerických zboží vyrobené ze 100% BIO surovin mají značku 100% organic, avšak zboží vyrobené z 95% už nosí označení jenom BIO. Oba produkty mohou nosit značící pečeť ministerstva zemědělství Spojených států amerických. Produkt vytvořen z 70% organických ingrediencí může být značen „vyrobena za pomoci BIO ingrediencí“, „made with organic ingredients“.

Pravidla pro označení organických produktů v rámci EU jsou sepsány v nařízení rady (EHS) č.2092/91 ze dne 24 června 1991.

4.5.3.2 Bariéry organického zemědělství

Certifikační proces organického zemědělství je stejně jako ve fair-trade velmi složitý a vyžaduje spojení počáteční certifikace a každoročních kontrol. Jakmile má producent certifikaci organického zemědělství, musí podstupovat každoroční kontroly pro udržení kvality organické certifikace. Oba tyto procesy jsou nutné k tomu, aby producent mohl vstoupit na trh s organickými produkty. Avšak jakmile se producenti v rozvojových zemích rozhodnou, že chtějí jejich produkty certifikovat, objeví se pro ně překážky ve formě peněz, aplikace certifikace a vědomostí (Barrett et al., 2002).

Mezinárodní certifikace a inspekce mohou být finančně velmi náročné, například v roce 2000 SAC účtovala jednotlivým producentům certifikační poplatky ve výši 200 liber plus náklady na inspekci 350 liber za den, za inspektora plus letenky, ubytování a další. V tom samém roce ECOCERT účtoval 303 liber za den za inspektora plus 350 liber cestovní poplatky (Barrett et al., 2002). Pro mnoho malých producentů je jediná možnost jak snížit tyto náklady tím, že se semknou do organizací a zažádají o certifikaci jako celek než jako jedinec (Barrett et al., 2001; Harris et al., 2001).

Pro snížení ceny certifikací je dále možno využít certifikační firmy v daných zemích. Avšak tyto firmy musí ukázat, že jejich nastavení standardů je stejné, i když nemusí být identické, jako pro země do kterých chtějí dané produkty exportovat. (Barrett et al., 2002)

4.5.3.3 Výhody organického zemědělství, případ Jiling, Shandong, Itanopolis

Z pohledu zemědělců zabývajících se organickým zemědělstvím jsou nejdůležitější výhody ekonomického a tržního rázu. Podle dotazníku „vnímání největších výhod přestoupení na organickou produkci“ (Oelofse et al., 2010), na který odpovídali lidé v Čínské provincii Jiling a provincii Shandong, bylo ukázáno, že farmáři vidí jako největší výhodu větší profit, který jim organické zemědělství nabízí zároveň s technologickou podporou, které se jim dostává od společností obchodujících se zemědělskými produkty. Naopak in Itapolis v Brazílii většina farmářů řekla, že největší výhodou jsou zdravotní výhody pocházející s organického zemědělství. V Itapolis je velké využívání zdraví nebezpečných pesticidů, které farmářům zapříčiňují zdravotní problémy, jako například bolesti hlavy, horečky atd. Dále se v Itapolis ukázalo, že velký důraz dávají farmáři na zlepšení marketingové složky pro jejich produkty, jelikož se velkému množství farmářů nedostává certifikací (Oelofse et al., 2010).

4.6 Rozdíl certifikování malých a velkých producentů

Jak už bylo řečeno výše, certifikace obsahuje dvě hlavní složky implementace certifikací a následné roční kontroly. Gómez Tovar et al., (2005) ve své práci na organické zemědělství poukazuje na rozdílnost přístupu v certifikování malých producentů (méně než 30 ha) a

velkých producentů (více než 100ha). Za prvé v rámci inspekci, které obsahují návštěvu inspektora na farmě, který sepíše zprávu ohledně produkčního procesu dané farmy, kterou navštíví, zpracování a řízení skrz návštěvu skladovacích prostor a post sklizňové manipulace s produkty, provede administrativní kontroly prodejů a sklizní. Jak už Tabulka kroků k organické certifikaci naznačuje, velcí producenti si mohou dovolit žádat o certifikaci individuálně, naopak malí producenti jsou odkázáni a musí o certifikaci žádat ve skupinách kvůli kontrole nákladů (Gómez Tovar et al., 2005).

Tabulka 3: kroky k certifikaci organického zemědělství

Velký producenti absolvující individuální certifikaci	Malý producenti absolvující skupinovou certifikaci
Producent žádá informace od certifikační firmy	Skupina producent žádá informace od certifikační firmy
Certifikační firma pošle aplikační formuláře	Certifikační firma zašle aplikační formuláře
Producent vyplní aplikační formuláře	Skupina producentů vyplní aplikační formuláře
Certifikační firma zkontroluje formuláře	Certifikační firma zkontroluje formuláře
	Organizace producentů si zvolí technického úředníka.
Podepíše se certifikační kontrakt	Podepíše se certifikační kontrakt
	Vnitřní (vesnický) inspektor zkontroluje 100% farem
	Zpráva vnitřního inspektora je poslána do regionálního po té k státnímu výboru na schválení.
	Zprávy jsou vytvořeny a odeslány certifikační firmě
Certifikační agentura vybere inspektora	Certifikační agentura vybere inspektora
Externí inspektor navštíví producenta	Externí inspektor navštíví 20% polí ze

	skupiny producentů
Zpráva inspektora je shlednuta komisí certifikační agentury	Zpráva inspektora je shlednuta komisí certifikační agentury
Je dosaženo rozhodnutí o udělení certifikace	Je dosaženo rozhodnutí o udělení certifikace
Jestli je certifikace schválena komise zašle certifikační listiny producentům.	Jestli je certifikace schválena komise zašle certifikační papíry producentům.
Zprávy o sklizních a prodejkách jsou průběžně zasílány, zároveň se zprávami inspektorů a producenta a obnovenými certifikačními listinami.	Zprávy o sklizních a prodejkách jsou průběžně zasílány, zároveň se zprávami inspektorů a producenta a obnovenými certifikačními listinami.

(Mutersbaugh, 2004)

Jak můžeme vidět v tabulce organizace producentů má náročnější podmínky na administraci, což v začátcích organizace může činit velký problém.

4.7 Ceník Flo-cert

Flo cert rozděluje zájemce o certifikaci Fair-trade do několika skupin a podskupin každá podskupina platí jinou částku v závislosti na velikosti a počtu lidí pracujících na farmě, počtu zaměstnanců a stavu celé organizace.

Poplatky za žádost o certifikaci Fair-trade

Organizace malých producentů žádající o certifikaci fair-trade je účtováno 525 eur za administraci

Počáteční poplatek za dodatečný produkt

Počáteční poplatek zahrnuje první produkt. Další produkty prodávány jako fair-trade produkty budou účtovány podle produktových standardů nastavených organizací Fair-trade International.

Počáteční poplatek za zpracovávací zařízení

Jestliže organizace malých producentů spravuje zpracovávací zařízení, jak je definováno výše, bude organizaci účtován poplatek za zpracovávací zařízení.

Počáteční poplatek pro subdodavatelské entity

Jestliže organizace malých producentů má subdodavatele, kteří jsou zahrnuti s Fair-trade produkty certifikovaných operátorů a jejich aktivity jsou kontrolovány kontraktem, je účtována následující částka. Každá organizace může mít maximálně tři subdodavatele, kteří mohou být fakturováni.

Centrální struktura

Je centrální struktura organizace druhé a třetí třídy, která je auditovaná firmou FLO CERT.

Jestliže jedna organizace funguje jako centrální v organizaci druhé a třetí třídy, je této organizaci účtován poplatek jenom jako centrále.

Audity

Součástí certifikačního procesu FLO CERT může být nezbytná kontrola porušení základních pravidel a hlavních neshod s FAIR-TRADE standardy, následný audit je proveden na místě. Tyto audity se striktně zaměřují na identifikování porušení pravidel v průběhu začátků, pozorování nebo prodlužujícího auditu.

Tyto audity jsou hrazeny zájemci o certifikaci nebo už certifikovanými producenty. Účtovaná částka je 350 eur za den zahrnující dny cesty a podání výsledků, plus cestovní výlohy. Cestovní výlohy jsou odhadovány plus 20% pro nepředvídatelné události.

4.8 Náklady na organickou certifikaci v EU

Podle zprávy na celkové náklady třech organických certifikačních systémů v EU s konkrétním zaměřením na organický dodavatelský řetězec (Stolze et.al 2012) byly vyzkoumány, obchodní náklady na organickou certifikaci pro farmáře viz: Tab. 4 obchodní náklady na organickou certifikaci pro zpracovatele viz Tab. 5. Odhadované administrativní náklady na organickou certifikaci viz Tab. 6. A celkové náklady na certifikaci za farmu a za zpracovatele viz Tab. 7.

Tabulka 4: obchodní náklady na organickou certifikaci pro farmáře v eurech

		CH	CZ	DE	DK	IT	UK
+	Příležitostní náklady	253	133	303	434	379	590
+	Certifikační poplatek	535	318	495	-**	513	647
+	Roční investice	0	221	0	0	0	1
+	Externí zdroje	38	160	0	144	0	0
-	dotace	0	0	495	0	430	0
	Celkové náklady na farmu	826	832	303	578	462	1238
	Celkové náklady na farmu za ha	41	6,8	12,2	5,6	18	10,7

(Stolze et al., 2012)

*data z inspekci nebyla dostupná.

** nepoužitelné kvůli systému veřejných kontrol, které se v Dánsku neplatí.

V některých zemích, jako například v Německu a Itálii dostávají Bio farmáři dotace v rámci nákladů na státní kontroly, které se díky certifikaci nemusí provádět. Výška těchto dotací výrazně sníží náklady na certifikaci v některých případech, tyto dotace zaplatí kompletně celý certifikační poplatek vit tab. 4.

Tabulka 5: obchodní náklady na organickou certifikaci pro zpracovatele v eurech

		CH	CZ	DE	DK	IT	UK
	Příležitostní náklady	719	1 439	1 990	2 022*	922*	484
+	Certifikační poplatek	834	477	727	-**	900	1 400
+	Investice	0	0	0	0	0	0
+	Externí zdroje	0	100	0	0	0	0

	Celkové náklady pro zpracovatele	1 553	2 016	2 717	2 022	1 822	1 884
	Organický obrat (medián)	948 630	587 115	337 200	3 487 124	200 000	413 755
	Náklady organické certifikace v % organického obratu	0,16%	0,34%	0,81%	0,06%	0,91%	0,46%

(Stolze et al., 2012)

*data z inspekci nebyla dostupná.

** nepoužitelné kvůli systému veřejných kontrol, které se v Dánsku neplatí.

Ve zpracovatelských závodech jsou náklady na kontrolu vyšší než, u producentů je to dáno také větší náročnosti kontroly a také záležití, kolik má daný závod obrat.

Tabulka 6: Odhadované administrativní náklady na organickou certifikaci v eurech

	CH	CZ	DE	DK	IT	UK
Vlastník standardu						
komise EU		7	7	7	7	
Soukromý standard	179					37**
Dohled						
Kompetentní authority	30*	33	79	325	5*	58
Veřejný systém kontrol						
DK				253		
Celkově	209	40	86	585	12	95

(Stolze et al., 2012)

* Jenom národní veřejné výdaje: bez veřejných výdajů regionálních autorit

(Itálie: 20 regionu, Švýcarsko: 26 kantonu)

** nezahrnuje náklady na implementaci standardu, řízení importu, vzájemné akceptování dalších standardů nebo opětovné certifikaci, data nebyla dostupná

Náklady na administrativu v bio zemědělství na úrovni evropské rady zahrnují pracovníky z rady EU a experty důležité pro zlepšování standardů. Experti a poradci stejně jako Standing committee of Organic Farming (SCOF) pořádají setkání reprezentantů ze všech členských zemí. Tyto náklady jsou 7 euro za operátora viz. Tab. 6.

Náklady na administrativu vlastníků soukromých standardů se pohybují kolem 37 v Anglii a 179 euro ve Švýcarsku za operátora. Avšak v nákladech na administrativu nejsou zahrnuty náklady na implementaci těchto standardů.

Tabulka 7: celkové náklady na certifikaci za farmu a za zpracovatele v eurech

	CH**	CZ	DE	DK	IT**	UK***
Náklady farem	826	832	303	578	462	1 238
Náklady zpracovatelů	1 553	2 016	2 717	2 022	1822	1 884
Administrativní náklady	209	40	86	585	12	95
Celkové náklady farem	1 035	872	389 (884)*	1 163	474 (904)*	1 333
Celkové náklady zpracovatelů	1 762	2 054	2 801	2 605	1 832	1 979

(Stolze et al., 2012)

*bez státní kontroly nákladů

**Jenom národní veřejné výdaje: bez veřejných výdajů regionálních autorit (Itálie: 20 regionu, Švýcarsko: 26 kantonu)

*** nezahrnuje náklady na implementaci standardu, řízení importu, vzájemné akceptování dalších standardů nebo opětovným certifikováním, data nebyla dostupná

Tab. 7 celkových nákladů nám ukazuje, že v Německu a v Itálii jsou výrazně nižší náklady na bio zemědělství na zemědělské úrovni, než v ostatních zemích je to hlavně díky dotacím za státní kontroly. Avšak tyto rozdíly jsou tvořeny převážně díky státnímu aparátu. Náklady samotné certifikace se příliš neliší. Rozdíl v ceně certifikací je však mezi producenty a zpracovateli, kde producenti platí za certifikaci méně a zpracovatelé více. (Stolze et al. (2012))

4.9 Modelová organizace zemědělců

Organizace 1třídy čítající 200 členů produkující kávu žádající o Fair-trade nebo Bio certifikaci na kávu a jeden další produkt s kterým chtějí obchodovat na trhu s Fair-trade. Dále organizace využívá sušičku s 45 pracovníky.

Farma: 400 ha, výnos kávy 900kg/ha, výkupní cena je 1,2 \$/libru

Tabulka 8: modelová cena Fair trade certifikace

Typ organizace	Kategorie	Indikátor	počet	Jednotlivý poplatek v eurech	Celkový poplatek v eurech
1třída		Počet členů			
	C	101-250	*1	2 250,00	2 250,00 €
	A	Další produkt	*1	210,00	210,00 €
	B	10-100 pracovníků	*1	410,00	410,00 €
Celkové náklady bez auditu:					2 870,00 €
		Aplikační poplatek		525	525€

		Audit *	5 dní	350€/ za den	1750€
		Cestovní náklady		400€	400€
Celková cena:					5 545,00€

*délka Auditu zahrnuje čas strávený cestou a sepisu zprávy

Tabulka 9: modelová cena KEZ certifikace

Ekofarma s výměrou do 100ha**	*10	2 000	20 000Kč
Roční obrat nad 20 mil.		13 000	13 000Kč
Sušící zařízení		+20% fakturované částky	8600Kč
Náklady spojené s registrací		2 000 Kč	2 000Kč
Vývozní certifikát	*2	500	1000Kč
Sazba za 1 ha z.p. vč. ostatních ploch a rybníků s výměrou nad 100 ha	*400	20	8 000Kč
Vstupní inspekce u každého smluvního odběratele	*10	3000	30 000Kč
Celkové náklady bez auditu			52 600Kč 2044,30€
Celkové náklady			82 600Kč
Celkem v €* 			3 210,26€

*kurz je z 30. srpna 2013 25,73kč za euro

** 10 farem po 20 členech

Jak můžeme vidět náklady na certifikaci Fair trade a Bio se značně liší, je to dáno tím, že tyto náklady nezahrnují náklady implementace, jako jsou nové pracovní postupy atd. Díky tomu se může zdát v tuto chvíli, že organická certifikace je mnohem levnější. Dále na tomto modelovém příkladě můžeme vidět, jak počáteční audit zvětší certifikační náklady u Bio zemědělství více než o polovinu a u Fair trade je to skoro dvojnásobek původní ceny certifikace, jak můžeme vidět v tab. 8. Důvod proč náklady na audit fair trade certifikace je o tolik vyšší než v Bio zemědělství je lokace. Na rozdíl od Bio, které má centrálu v rámci určitého regionu, auditoři fair trade cestují mnohem delší cestu, což se ukáže i ve vyúčtování cestovních výloh a době cestování, KEZ neúčtuje auditora podle doby ale jednorázově to je zapříčiněno lokací, jelikož centrála KEZ by certifikovala jenom v určitém regionu, po překročení hranic už by certifikaci udělovala jiná firma s jinak nastaveným ceníkem služeb.

5 Závěr

Certifikování Fair-trade certifikací a organického zemědělství znamená pro producenty velké náklady. V rámci fair-trade je pro producenty takřka nemožné, aby si tuto certifikaci udělali jednotlivě a ani by se to těmto producentům nevyplatilo. Náklady na certifikaci jsou obsáhlé. Jednak je to samotná cena certifikace, dále implementování standardu, jako jsou nové výrobní zpracovatelské postupy, větší najímání sezónních pracovníků, náklady na administraci, které musí být neustále obměňované a v rámci seskupení producentů je to i výcvik administračních pracovníků a auditorů, které musí mít každá komunita vlastní, jak ve fair-trade organizaci producentů, tak organizaci organických zemědělců. Dále jsou zde roční a neohlášené kontroly auditorů z certifikačních agentur, které kontrolují, zda jsou všechny standardy splňovány. Tyto náklady se týkají obou hnutí jak Fair-trade tak ekologického zemědělství. A návštěvy auditorů nejsou levná záležitost, jak jsme si ukázali na modelovém příkladu mohou navýšit u fair trade cenu certifikace až na dvojnásobek záleží na vzdálenosti a velikosti pozemku, který auditor musí zkontrolovat.

Jeden z hlavních dopadů nákladů na certifikaci je nutné organizování producentů do skupin a organizací pro snížení jejich nákladů jelikož cena certifikací se nezvyšuje lineárně v závislosti na velikosti certifikovaného pozemku, tím pádem čím větší organizace, tím nižší cena certifikace, ale o to větší náklady na administraci spojené s vedením organizace. Velké seskupování producentů do fair-trade organizací v jedné lokalitě může přinést relativně pozitivní externalitu ve formě zvýšení cen na trhu pro celou lokalitu a nejen pro certifikované producenty. Takové to zvýšení výkupních cen může napomoci producentům, kteří nebyli schopni naplnit nároky certifikace. Jako další výhoda je, že jakmile producenti si vytvoří jednu certifikaci, část výtěžku, který jim certifikace přinese, využijí pro svůj rozvoj, ať už je to v rámci pořízení si nové certifikace v závislosti na větší informovanost, nebo rozvoj komunity.

V modelovém příkladu organizace producentů se ukázalo, že certifikace organického zemědělství je levnější, avšak k podpoření této spekulace by bylo potřeba provést rozsáhlejší průzkum v praxi, jelikož ceny certifikací se mohou měnit v závislosti na lokaci a hlavně ve výběru certifikační firmy.

6 Reference

Appelhof T, Heuvel R. 2011. Inventory of Private Food Law. Private Food Law: 35.

Asfaw S, Mithöfer D, Waibel H. 2010. What Impact Are EU Supermarket Standards Having on Developing Countries' Export of High-Value Horticultural Products? Evidence From Kenya. *Journal of International Food & Agribusiness Marketing* 22: 252-276.

Barrett HR, Browne AW, Harris PJC, Cadoret K. 2001. Smallholder farmers and organic certification: Accessing the EU market from the developing world. *Biological Agriculture and Horticulture* 19: 183-199.

Barrett HR, Browne AW, Harris PJC, Cadoret K. 2002. Organic certification and the UK market: organic imports from developing countries. *Food Policy* 27: 301-318.

Becchetti L, Rosati FC. 2007. Globalisation and the death of distance in social preferences and inequity aversion: empirical evidence from a pilot study on fair trade consumers. *The World Economy* 30: 807-830.

Farina EMMQ, Reardon T. 2000. Agrifood Grades and Standards in the Extended Mercosur: Their Role in the Changing Agrifood System. *American Journal of Agricultural Economics* 82: 6.

Food Safety and Inspection Service United States Department of Agriculture 1998 Key Facts: HACCP Final Rule dostupné z:<http://www.fsis.usda.gov/OA/background/keyhaccp.htm> (přístup 12.2.2014)

Flo cert. 2014. About Us. dostupné z:<http://www.flo-cert.net/flo-cert/23.html>(přístup 15.2.2014)

Flo-cert. 2014. Certification fees. dostupné z: <http://www.flo-cert.net/fairtrade-services/fairtrade-certification/fees/> přístup: 25.1.2014

Gendron C. 2009. The Institutionalization of Fair Trade: More than Just a Degraded Form of Social Action: Springer.

Gereffi G, Humphrey J, Sturgeon T. 2005. The governance of global value chains. *Review of International Political Economy* 12: 78-104.

Giovannucci D, Ponte S. 2005. Standards as a new form of social contract? Sustainability initiatives in the coffee industry. *Food Policy* 30: 284-301.

Goedhuys M, Sleuwaegen L. 2013. The Impact of International Standards Certification on the Performance of Firms in Less Developed Countries. *World Development* 47: 87-101.

Gómez Tovar L, Martin L, Gómez Cruz MA, Mutersbaugh T. 2005. Certified organic agriculture in Mexico: Market connections and certification practices in large and small producers. *Journal of Rural Studies* 21: 461-474.

Harris P, Browne A, Barrett H, Cadoret K. 2001. Facilitating the inclusion of the resource-poor in organic production and trade: Opportunities and constraints posed by certification. UK Department for International Development, DFID.

Hatanaka M, Bain C, Busch L. 2005. Third-party certification in the global agrifood system. *Food Policy* 30: 354-369.

Henson S, Humphrey J. 2010. Understanding the Complexities of Private Standards in Global Agri-Food Chains as They Impact Developing Countries. *The Journal of Development Studies* 46: 1628-1646.

Henson S, Masakure O, Cranfield J. 2011. Do Fresh Produce Exporters in Sub-Saharan Africa Benefit from GlobalGAP Certification? World Development 39: 375-386.

Henson S, Reardon T. 2005. Private agri-food standards: Implications for food policy and the agri-food system. Food Policy 30: 241-253.

Humphrey J. 2012. Food Safety, Private Standards Schemes and Trade: The Implications of the FDA Food Safety Modernization Act. IDS Working Papers 2012: 1-65.

IFOAM. Not dated, About Us. Dostupné z: <http://www.ifoam.org/pt/about-us-1> (přístup 15. 3. 2014)

Iseal alliance. 2013. Fact sheet. ISEAL Mission Goals 2013, 2p.

ISO. 2010. International Standards and „private standards“ dostupné z: http://www.iso.org/iso/private_standards.pdf (přístup 10. 11.2013)

ISO. CZ. neuvědno. HACCP. dostupné z: http://www.iso.cz/?page_id=50 (přístup 30. 1. 2014)

Kersting S, Wollni M. 2012. New institutional arrangements and standard adoption: Evidence from small-scale fruit and vegetable farmers in Thailand. Food Policy 37: 452-462.

KEZ. 2009. Ceník služeb. dostupne z: <http://www.kez.cz/cenik-sluzeb> přístup: 20. 1. 2014

Lee GC-H. 2006. Private food standards and their impacts on developing countries. Stagiaire: European Commission, DG Trade Unit G 2.

Maertens M, Swinnen JFM. 2009. Trade, Standards, and Poverty: Evidence from Senegal. World Development 37: 161-178.

Manning S, Boons F, von Hagen O, Reinecke J. 2012. National contexts matter: The co-evolution of sustainability standards in global value chains. *Ecological Economics* 83: 197-209.

Mohan S. 2010. Fair trade without the froth : a dispassionate economic analysis of 'fair trade': London : Institute of Economic Affairs.

Mutersbaugh T. 2004. Serve and certify: paradoxes of service work in organic-coffee certification. *Environment and Planning D: Society and Space* 22: 533-552.

Narrood C, Roy D, Okello J, Avendaño B, Rich K, Thorat A. 2009. Public–private partnerships and collective action in high value fruit and vegetable supply chains. *Food Policy* 34: 8-15.

Naturland. 2013. Standards. dostupné z: <http://www.naturland.de/standards.html> (přístup 19. 3. 2013)

Oelofse M, Høgh-Jensen H, Abreu LS, Almeida GF, Hui QY, Sultan T, de Neergaard A. 2010. Certified organic agriculture in China and Brazil: Market accessibility and outcomes following adoption. *Ecological Economics* 69: 1785-1793.

Okello JJ, Swinton SM. 2007. Compliance with international food safety standards in Kenya's green bean industry : comparison of a small- and a large-scale farm producing for export. *Review of Agricultural Economics* 29: 16.

Potoski M, Prakash A. 2009. Information asymmetries as trade barriers: ISO 9000 increases international commerce. *Journal of Policy Analysis and Management* 28: 221-238.

Rainforest alliance. 2014. About US. dostupné z: <http://www.rainforest-alliance.org/about> (přístup 15. 3. 2014)

Raynolds LT, Wilkinson J. 2007. Fair trade: The challenges of transforming globalization: Routledge.

Reardon T, Barrett CB, Berdegué JA, Swinnen JFM. 2009. Agrifood Industry Transformation and Small Farmers in Developing Countries. World Development 37: 1717-1727.

Reardon T, Codron J-M, Busch L, Bingen J, Harris C. 1999. Global change in agrifood grades and standards: agribusiness strategic responses in developing countries. The International Food and Agribusiness Management Review 2: 421-435.

Reed D. 2009. What do corporations have to do with fair trade? : positive and normative analysis from a value chain perspective.

Sabiiti E. 2011. Utilising agricultural waste to enhance food security and conserve the environment. African Journal of Food, Agriculture, Nutrition and Development 11.

SAI. 2008. standard SA:8000. přístupné z: <http://www.sai-intl.org/index.cfm?fuseaction=Page.ViewPage&PageID=937#childlabor> (přístup: 10. 2. 2014)

Stephenson S. 1997. Standards, conformity assessment and developing countries. Policy Working Papers, World Bank, Washington, DC, May.

Stolze M, Hartmann M, Moschitz H. 2012. Report on total costs of three organic certification systems in six European countries with particular focus on organic supply chains. Certcost Research Institute of Organic Agriculture.

Tesco. 1014. The Scheme and How it Works. dostupné z:<http://www.tesco.com/nurture/?page=nurturescheme> (přístup 10. 2. 2014)

UNIDO. 2010. Making Private Standards Work for You: A Guide to Private Standards in the Garments, Footwear and Furniture Sectors. United Nations Industrial Development Organization (UNIDO).

Webber CM, Labaste P. 2010. Building competitiveness in Africa's agriculture: a guide to value chain concepts and applications: World Bank Publications.

Wilkinson J, Mascarenhas G. 2007. Southern social movements and Fair Trade. Fair Trade: The Challenges of Transforming Globalization: 125-137.

7 Příloha:

Tabulka 10: ceník Flo cert, organizace 1třídy

Typ organizace	Kategorie	Indikátor	Celkový poplatek v eurech
1. třída		Počet členů	
	A	<50	1 430,00 €
	B	50-100	2 040,00 €

	C	101-250	2 250,00 €
	D	251-500	2 450,00 €
	E	501-1000	3 060,00 €
	F	>1000	3 470,00 €
1. třída	A	Dodatečný produkt	180,00 €
1. třída		Pracovníků na každé zpracovatelské zařízení	
	A	<10	210, 00 €
	B	10-100	410, 00 €
	C	>100	620,00 €
1. třída		Subdodavatelská entita	
	A	+1	300,00 €

(Flo-cert, 2014)

Poplatky pro organizace druhé a třetí třídy

Počáteční certifikační poplatek pro druhou a třetí třídu Organizace je počítán na základě počtu členských organizací zahrnutých žádosti o certifikaci Fair-trade.

Tabulka 11: ceník Flo-cert, organizace 2 a 3 třídy

Typ organizace	Kategorie	Indikátor	Celkový poplatek v eurech
2. a 3.třída		Průměrný počet členu v začleněných organizacích	
	A	<50	920 €
	B	50-100	1 020 €
	C	101-250	1 130 €
	D	251-500	1 230 €
	E	501-1000	1 530 €
	F	>1000	1 740 €
2. a 3.třída	A	Centrála	1 530 €
2. a 3.třída	A	Další produkt	180 €
2. a 3.třída		Počet pracovníku na zařízení	
	A	<10	210 €
	B	10-100	410 €
	C	>101	620 €
2. a 3.třída		Subdodavatelské entity	
	A	+1	300 €

(Flo-cert, 2014)

Tabulka 12: ceník Flo- cert, plantáže

Typ organizace	Kategorie	Indikátor	Celkový poplatek v eurech
Plantáž	A	<50	1 430
	B	50-100	2 040
	C	101-499	2 660
	D	500-1000	3 270
	E	>1001	3 880
	Další produkt		
	A	Další produkt	180
	Zpracovávací zařízení		
	A	1-10 pracovníků	210
	B	10-100 pracovníků	410
	C	>100 pracovníku	620
	Subdodavatelé		
	A	+1	300

(Flo-cert, 2014)

Tabulka 13: roční certifikační poplatek 1třída

Typ organizace	Kategorie	Indikátor	Celkový poplatek v eurech	
1. třída		Počet členů		
	A	<50	1 170 €	
	B	50-100	1 610 €	
	C	101-250	1 790 €	
	D	251-500	1 970 €	
	E	501-1000	2 410 €	
	F	>1000	2 770 €	
	A	+1 další produkt	180 €	
	Zpracovávací zařízení			
	A	1-10 pracovníků	90 €	
	B	10-100 pracovníků	180 €	
	C	>100 pracovníku	360 €	
	Poplatek za subdodavatele			
	A	+1	300 €	

(Flo-cert, 2014)

Tabulka 14: roční certifikační poplatek 2 a 3třída

Typ organizace	Kategorie	Indikátor	Celkový poplatek
----------------	-----------	-----------	------------------

			v eurech	
2. a 3.třída		Průměrný počet členu v začleněných organizacích		
	A	<50	720 €	
	B	50-100	720 €	
	C	101-250	810 €	
	D	250-500	900 €	
	E	501-1000	1 080 €	
	F	>1001	1 250 €	
	Další produkty			
	A	+1	180 €	
	Zpracovávací zařízení			
	A	1-10 pracovníků	90 €	
	B	10-100 pracovníků	180 €	
	C	>100	360 €	
	Subdodavatelé			
	A	+1	300 €	
	Centrální struktura			
	A	Centrální struktura	1 170 €	

(Flo-cert, 2014)

Tabulka 15: roční certifikační poplatek plantáž

Typ organizace	Kategorie	Indikátor	Celkový poplatek v eurech	
Plantáž	A	<50	1 170 €	
	B	50-100	1 610 €	
	C	101-499	2 150 €	
	D	500-1000	2 590 €	
	E	>1001	3 130 €	
	Další produkt			
	A	Další produkt	180 €	
	Zpracovávací zařízení			
	A	1-10 pracovníků	90 €	
	B	10-100 pracovníků	180 €	
	C	>100 pracovníků	360 €	
	Subdodavatelé			
	A	+1	300 €	

(Flo-cert, 2014)

Tabulka 16: ceník KEZ

Položka ceníku	Sazba v Kč bez DPH
Za každou ekologickou provozní jednotku činí základní sazba včetně nákladů na jednu	

řádnou/vstupní inspekci	
Ekofarma s výměrou do 100 ha a včelař	2 000,-
Ekofarma s výměrou nad 100 ha a zemědělská výroba bez půdy (sběr rostlin a jejich částí, pěstování hub)	3 000,-
Za každou provozovnu výrobce (vč. ekofarmy, kde se zpracovávají i nakoupené zemědělské suroviny ve výši nad 5% hmotnosti ze vstupních surovin), distributora, dovozce bioproduktů/biopotravin, výrobce/distributora rozmnožovacího materiálu, výrobce/distributora krmiv, porážku zvířat pro jiné subjekty (porážka jako služba) a každou provozovnu v programu KEZ doporučuje:	
S ročním obratem do 2 mil. Kč	3 000,-
S ročním obratem od 2 mil. Kč do 20 mil. Kč	8 000,-
S ročním obratem nad 20 mil. Kč*	13 000,-
Za řádnou/vstupní inspekci u každého smluvního zpracovatele bez ohledu na výši obratu	3 000,-
Příplatky k základní sazbě	
Sazba za 1 ha z.p. vč. ostatních ploch a rybníků s výměrou do 100 ha a včelař bez půdy za každé včelstvo	25,-
Sazba za 1 ha z.p. vč. ostatních ploch a rybníků s výměrou nad 100 Ha	19,-
Za každou konvenční provozní jednotku při	Navýšení fakturované částky

souběhu ekologického a konvenčního zemědělství v jednom subjektu	o 20%
Za každé dovozní zmocnění a vývozní certifikát bez další inspekce	500
Za každou další inspekci: řádnou, vstupní, nařízenou, namátkovou, revizní a podnikatelem vyžádanou	4 000,- /1 inspekce vč. dopravy
Náklady spojené s registrací postoupení práva užívání každé ochranné známky KEZ o.p.s. u Úřadu pro průmyslové vlastnictví	2 000,-

(KEZ, 2009)

Zemědělec zpracovávající/uvádějící do oběhu na ekofarmě výhradně vlastní nebo do 5% hmotnosti vstupních surovin nakoupené zemědělské suroviny **pro vlastní zpracování/distribuci**, neplatí poplatek jako zpracovatel, ale pouze jako zemědělec.